

Warszawa, 24.05.2024 r.

Memorandum ZPP – 20 lat Polski w Unii Europejskiej.

- W ciągu zaledwie 4 pierwszych lat od akcesji Polski do UE, PKB naszego kraju wzrosło dwukrotnie.
- W ciągu 20 lat PKB nominalne wzrosło o około 445 miliardów dolarów, a PKB per capita z poziomu 8,26 tysiąca dolarów w 2004 r. do 17,3 tysiąca w 2023 r. W tym czasie Polska stała się 22 największą gospodarką świata według danych Banku Światowego.
- W 2004 r. niemiecka gospodarka była 11 krotnie większa niż polska, zaś w 2023 r. była niespełna 6 krotnie większa. Z kolei PKB per capita naszego zachodniego sąsiada było przeszło 4 krotnie większe, obecnie jest ono 2,5 krotnie wyższe. Dystans dzielący naszą gospodarkę do największej w całej Europie maleje z roku na rok.
- W ciągu 20 lat naszego członkostwa Polska otrzymała z Unii Europejskiej łącznie 245,5 miliarda euro, a łączny bilans po odliczeniu składek do budżetu UE wyniósł 161,6 miliarda euro. Przekłada się to na ogromne inwestycje infrastrukturalne w naszym kraju.
- Choć w 2004 r. wysokie bezrobocie było w Polsce ogromnym problemem, to dziś Polska jest drugim krajem w UE z najniższym poziomem tego wskaźnika (2,9%). Ponadto w ciągu 20 lat przeciętne wynagrodzenia Polaków wzrosły trzykrotnie.

1. Wprowadzenie

Polska do 1989 r. pozostając w strefie wpływów ZSRR była członkiem Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej – organizacji powołanej w 1949 r. w Moskwie, która miała na celu współpracę gospodarczą państw Bloku Wschodniego. Jednak przełom lat 80-tych i 90-tych XX wieku był w naszym kraju i w całym regionie okresem zmian politycznych i gospodarczych oraz początkiem naszych europejskich aspiracji. Polacy po raz pierwszy od rozpoczęcia II Wojny Światowej mogli podjąć samodzielną decyzję o swojej przyszłości i zaczęli spoglądać w kierunku zachodnim w celu nawiązania współpracy ze znacznie zamożniejszymi sąsiadami.

Już 16 września 1988 r. Polska nawiązała stosunki dyplomatyczne z Europejską Wspólnotą Gospodarczą, a rok później została objęta programem pomocy materialnej PHARE. Wreszcie 8 kwietnia 1994 r. nasz kraj złożył oficjalny wniosek o członkostwo w Unii Europejskiej.

Droga do europejskiej wspólnoty była długa i niepozbawiona wyzwań. Polska była krajem stosunkowo ubogim. Dla porównania w 1990 r. według danych Banku Światowego PKB naszego kraju wynosiło 65,98 miliarda dolarów, a Ukrainy 79,52 miliarda dolarów. W 2021 r., jeszcze przed napaścią Rosji na Ukrainę, PKB Ukrainy wynosiło niespełna 200 miliardów dolarów, zaś Polski 681 miliarda dolarów, a więc przeszło trzykrotnie więcej¹. Ogromnym wyzwaniem było także dostosowanie polskiego prawa do standardów europejskich. Przez pół wieku ustawodawstwo na ziemiach polskich inspirowane było wpływami komunistycznymi, nie było mowy o swobodzie działalności gospodarczej, gwarancje swobód obywatelskich były ograniczone, a nowe instytucje prawne i organy państwowe dopiero się kształtowały.

Wreszcie pokonując szereg wyzwań 16 kwietnia 2023 r. w Atenach Polska podpisała Traktat Akcesyjny na mocy którego 1 maja 2004 r. wraz z dziewięcioma innymi państwami stała się członkiem Unii Europejskiej.

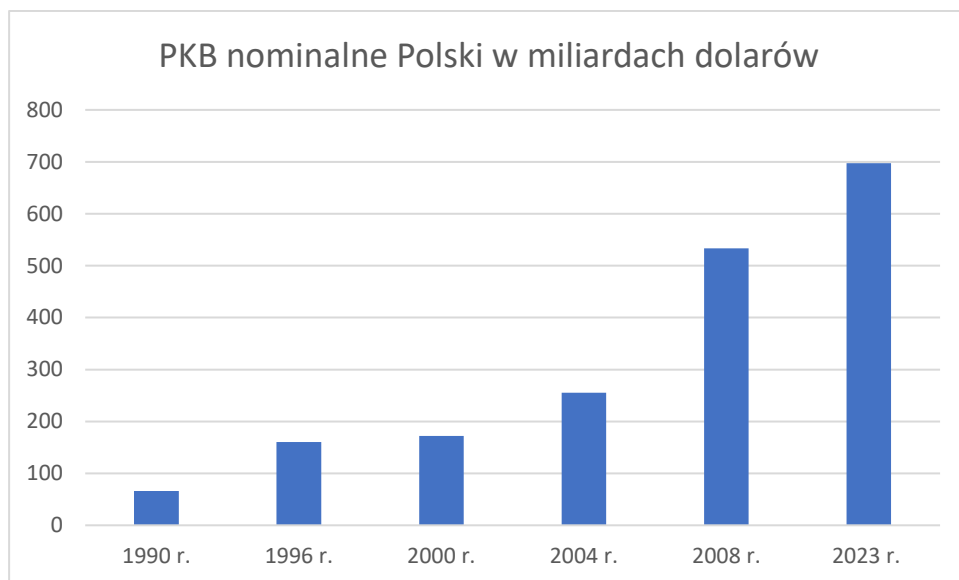
2. Gospodarka

Początek lat dziewięćdziesiątych XX wieku był dla Polski bardzo trudnym okresem wiążącym się z transformacją gospodarki z centralnie sterowanej na wolnorynkową. Nasz kraj był jednym z najbiedniejszych w regionie. PKB Polski w 1990 r. wynosiło zaledwie 65,98 miliarda dolarów, jednak powoli i stabilnie rosło i w wyniosło 1996 r. 160,19 miliarda dolarów, w 2000 r. 172,22 miliarda dolarów, a w roku akcesji do UE 255,11 miliarda dolarów. Od tego czasu widoczny był gwałtowny wzrost PKB, które w 2008 r. wyniosło aż 533,6 miliarda dolarów. Oznacza to, że w ciągu 4 lat od akcesji PKB wzrosło przeszło dwukrotnie. W kwotach całkowitych wzrost PKB między 2004 r., a 2008 r. wyniósł 278,49 miliarda dolarów, zaś między 1990 r., a 2004 r. wyniósł 189,13 miliarda dolarów². Obecnie PKB naszego kraju wynosi blisko

¹ <https://tradingeconomics.com/poland/gdp> ; <https://tradingeconomics.com/ukraine/gdp>

² <https://tradingeconomics.com/poland/gdp>

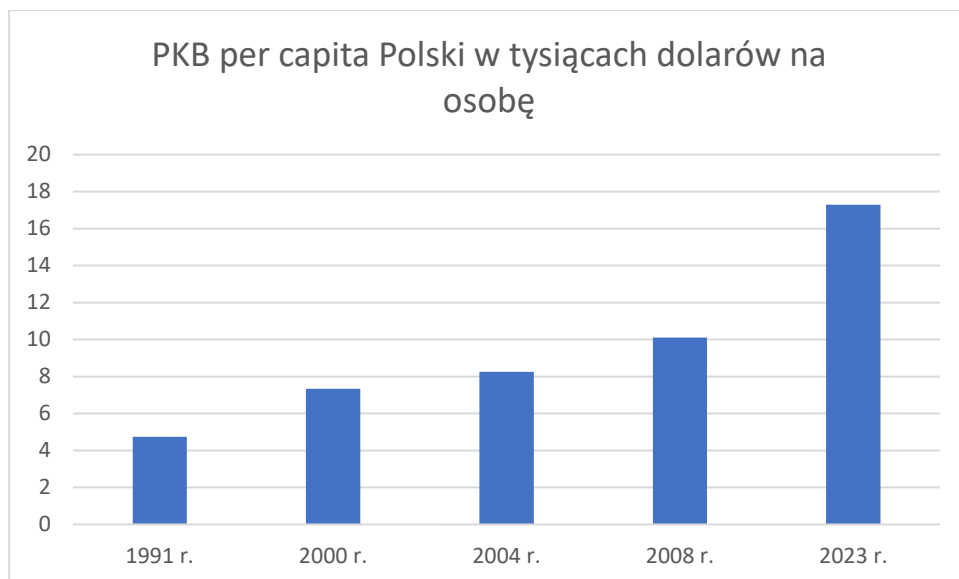
700 miliardów dolarów, a według danych Banku Światowego nasza gospodarka znajduje się na 22 miejscu na świecie³.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych tradingeconomics.com

Podobny postęp zrobiliśmy w zakresie PKB per capita. W 1991 r. wynosiło ono 4,74 tysiąca dolarów na osobę, w 2004 r. 8,26 tysiąca, w 2008 r. 10,1 tysiąca, a w 2023 r. 17,3 tysiąca. Od czasu akcesji do UE PKB per capita wzrosło zatem przeszło dwukrotnie.

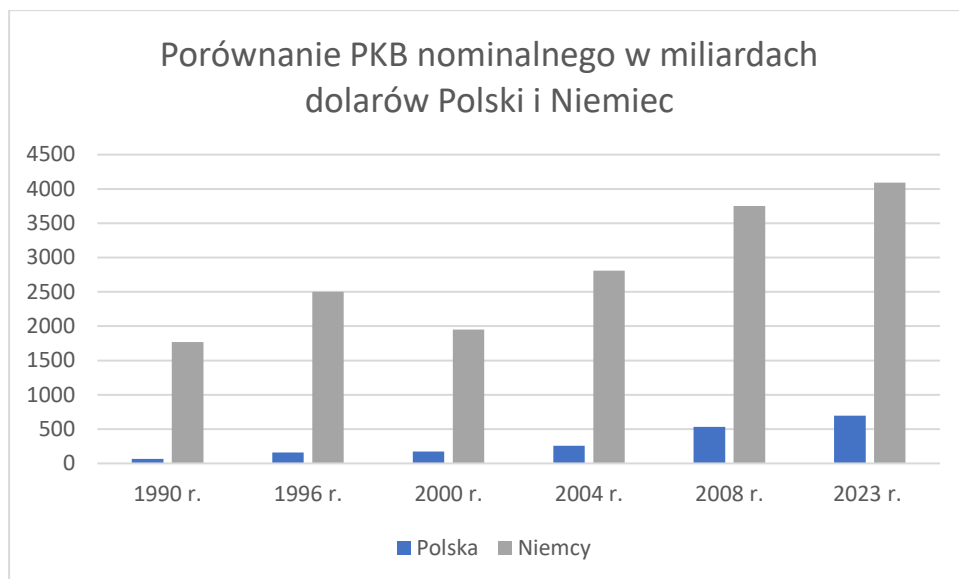
³ https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?most_recent_value_desc=true

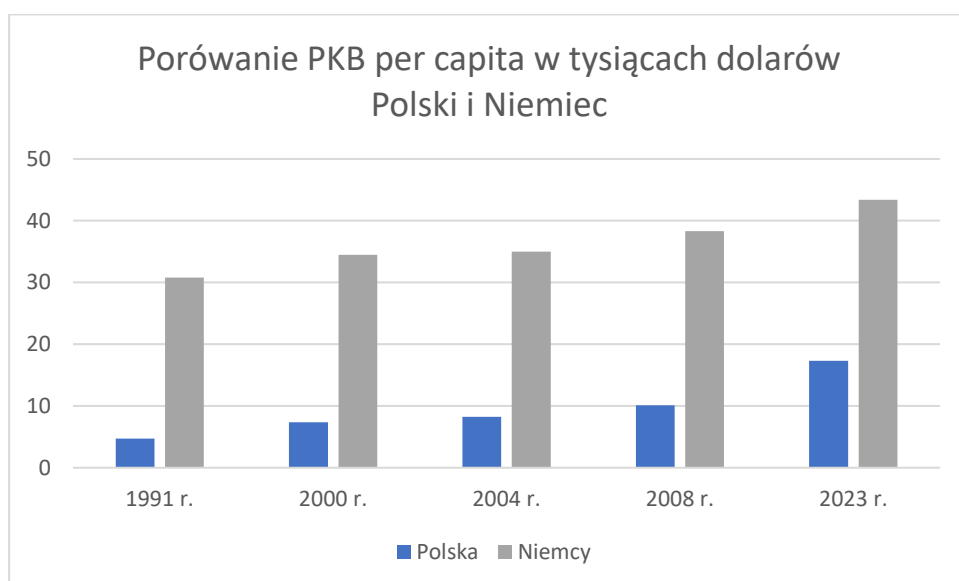
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych tradingeconomics.com

Porównując polską gospodarkę do największej w Europie, a więc niemieckiej, widocznie nadrabiamy zaległości. W 1990 r. Niemcy posiadały PKB rządu 1.770 miliarda dolarów, to blisko 27 krotnie więcej niż Polska. W 2004 r. PKB Niemiec wyniosło 2.810 miliarda dolarów, a więc 11 krotnie więcej niż w naszym kraju, a w 2023 r. 4090 miliarda dolarów, a więc 5,8 więcej. Podobnie wygląda to w przypadku PKB per capita, które w 1991 r. w Niemczech wynosiło 30,8 tysiąca dolarów na osobę, czyli 6,5 krotnie więcej niż w Polsce. W 2004 r. wynosiło ono 35 tysiąca dolarów na osobę, a więc 4,24 krotnie więcej niż w naszym kraju. Obecnie wynosi ono 43,4 tysiąca dolarów, a więc jest 2,5 krotnie większe niż w Polsce⁴.

⁴ <https://tradingeconomics.com/germany/gdp-per-capita> ; <https://tradingeconomics.com/germany/gdp>

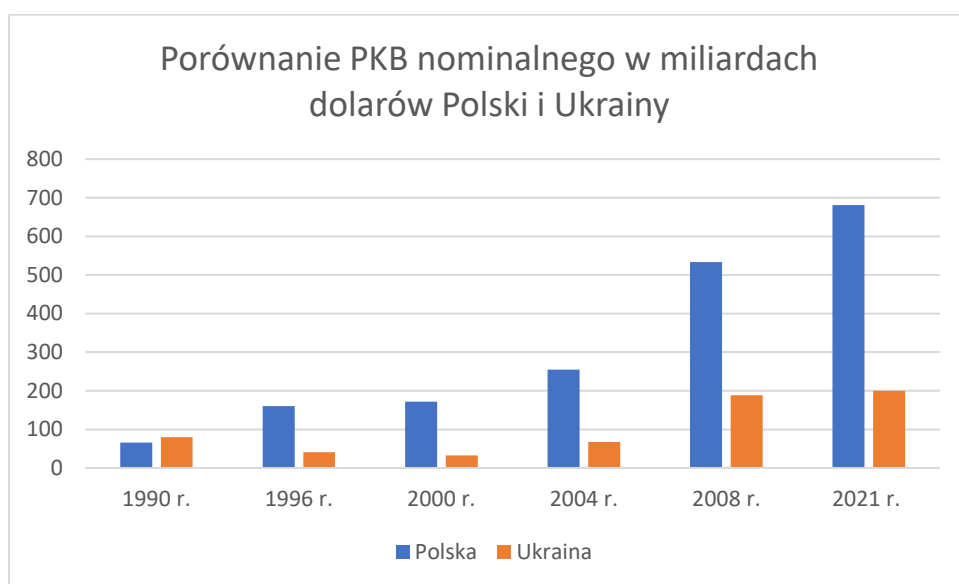
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych tradingeconomics.com

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych tradingeconomics.com

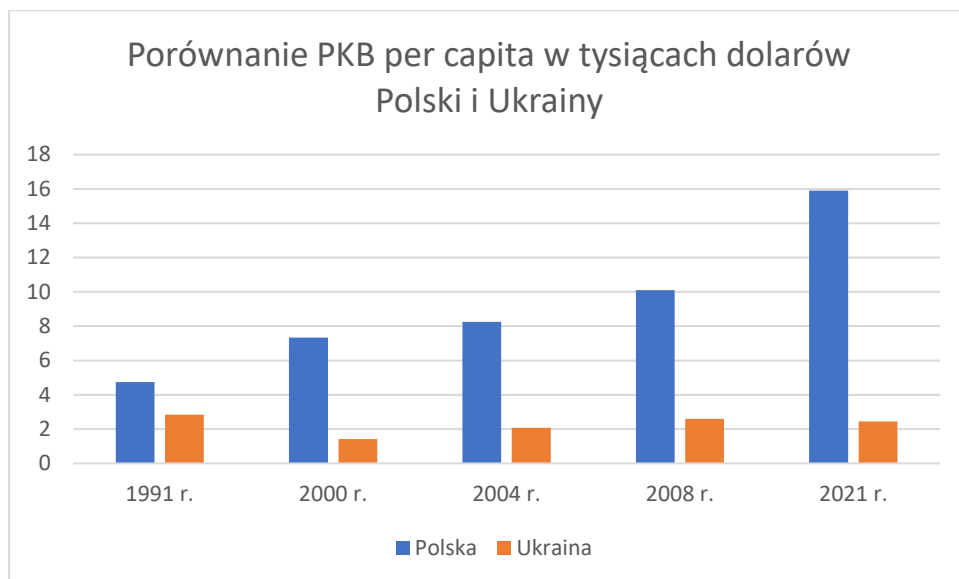
Nasz kraj od czasu transformacji ustrojowej, a szczególnie od czasu akcesji, widocznie zmniejszył różnice w stosunku do najbogatszego państwa na naszym kontynencie. Oczywiście różnice wciąż są wyraźne, jednak stale się zmniejszają. Jak jednak wygląda porównanie do innych krajów bloku wschodniego, które nie zdecydowały się na integrację europejską? Ukraina w 1990 r. posiadała PKB większe niż Polska – 79,52 miliarda dolarów. W kolejnych latach spadało i w 2004 r. wynosiło 67,22 miliarda dolarów, a więc 3,8 krotnie mniej niż

w tamtym okresie w Polsce. W 2021 r., przed napaścią Rosji na ten kraj, PKB wyniosło niespełna 200 miliardów dolarów, a więc wciąż 3,5 krotnie mniej niż w Polsce. W Przypadku PKB per capita w 1991 r. w Ukrainie wyniosło ono 2,84 tysiąca dolarów na osobę, 1,67 krotnie mniej niż w Polsce, w 2004 r. 2,07 tysiąca dolarów na osobę, czterokrotnie mniej niż w Polsce, a w 2021 r. 2,45 tysiąca dolarów na osobę, czyli blisko 6,5 krotnie mniej niż w Polsce⁵. Obecnie dane makroekonomiczne jeszcze bardziej przemawiają na korzyść Polski, ale jest to spowodowane głównie wyniszczającym efektem wojny w Ukrainie, dlatego celowo w porównaniu używamy danych za 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych tradingeconomics.com

⁵ <https://tradingeconomics.com/ukraine/gdp-per-capita> ; <https://tradingeconomics.com/ukraine/gdp>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych tradingeconomics.com

Polska niezwykle skorzystała gospodarczo na przystąpieniu do Unii Europejskiej. Wyraźnie zbliżyliśmy się do najbogatszych krajów Europy i zostawiliśmy w tyle te państwa, które nie zdecydowały się na podobny krok oraz staliśmy się liderem w regionie. Wzrost realnego PKB w całej UE między 2004, a 2022 r. wynosił zaledwie 27% polskiego⁶. Podobne wnioski płyną z najnowszych badań. Według Polskiego Instytutu Ekonomicznego PKB Polski per capita według parytetu siły nabywczej jest aż o 40% wyższe, niż w gdybyśmy do UE nie przystąpili i jest to największa korzyść jaką zanotowały badane państwa Europy Środkowej. W całym regionie w latach 2004-2022 bezpośrednie inwestycje zagraniczne wzrosły aż 21 krotnie, a wartość eksportu wzrosła 5 krotnie⁷. Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w samej tylko Polsce wzrosła z 67 miliardów euro na koniec 2004 r. do 360 miliardów euro na koniec 2023 r.⁸

W ciągu 20 lat naszego członkostwa Polska otrzymała z Unii Europejskiej łącznie 245,5 miliarda euro, jednocześnie wpłacając w ramach składek 83,7 miliarda. Oznacza to, że bilans wyniósł 161,6 miliarda euro. Ponad połowa z tych środków została nam przekazana

⁶ <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/siedem-wykresow-ktore-pokazuja-jak-polska-zmienila-sie-przez-20-lat-w-ue/sk2gh5g>

⁷ <https://www.money.pl/gospodarka/polska-w-unii-europejskiej-skorzystala-najbardziej-tak-wzroslo-pkb-7017488331516832a.html>

⁸ <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/siedem-wykresow-ktore-pokazuja-jak-polska-zmienila-sie-przez-20-lat-w-ue/sk2gh5g>

w ramach polityki spójności⁹. Środki pochodzące ze Wspólnoty pozwoliły nam na zrealizowanie ogromnych inwestycji infrastrukturalnych, kluczowych dla rozwoju polskich firm i całej gospodarki. Łączna długość autostrad i dróg ekspresowych w naszym kraju w 2004 r. wynosiła zaledwie 725 km. W 2023 r. wzrosła do 5116 km¹⁰. Dzięki środkom z UE udało się między innymi rozbudować warszawskie metro. Na drugi i trzeci etap budowy drugiej linii wraz z infrastrukturą i taborem Warszawa uzyskała łącznie 3,78 miliarda złotych. Dzięki dofinansowaniu z Funduszu Spójności w wysokości 1,23 miliarda złotych udało się zmodernizować tor wodny Świnoujście-Szczecin. Fundusz ten przekazał także ponad 1,1 miliarda zł na projekt PKP dotyczący budowy nowoczesnego systemu łączności ERTMS/GSM-R na 14 tysiącach km linii kolejowych. Ponad 500 milionów złotych PKP otrzymało także na unowocześnienie wagonów i lokomotyw¹¹. To tylko niektóre z licznych inwestycji, które udało się zrealizować we współdziałaniu środków unijnych.

Sukces gospodarczy Polski to oczywiście nie tylko kwestia otrzymanych funduszy pochodzących z budżetu UE. Wynika on przede wszystkim z czerpania korzyści z podstawowych swobód istniejących we Wspólnocie, takich jak wolny handel i swobodny przepływ kapitału, towarów i osób. Dostęp do ogromnego europejskiego rynku był wielką szansą dla polskiej gospodarki, z której nasz kraj skorzystał.

3. Rynek Pracy

Dwadzieścia lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej znacząco zmieniło także polski rynek pracy. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego bezrobocie w Polsce w maju 2004 r. wynosiło aż 19,5%. Obecnie, zgodnie z ostatnimi danymi za marzec, zmalało do poziomu 5,3%¹². Zgodnie z danymi Eurostatu na koniec 2023 r. sytuacja jest jeszcze korzystniejsza, gdyż bezrobocie w naszym kraju wynosiło 2,8%, a ostatnie dane z marca

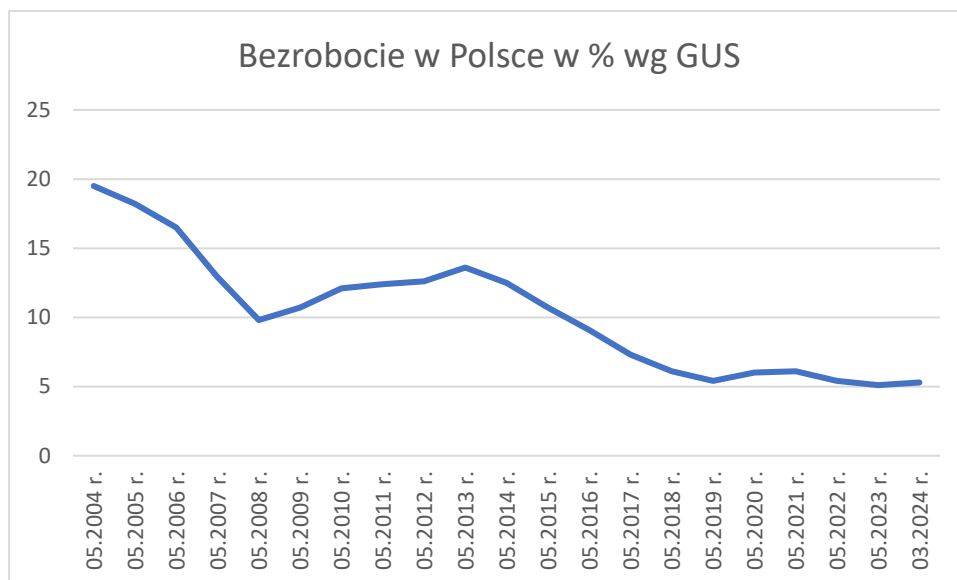
⁹ <https://forsal.pl/gospodarka/artykuly/9498040,ile-polska-otrzymala-pieniedzy-z-ue-przez-20-lat-kwota-rob-wrazenie.html> ; <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2024-05-01/20-lat-polski-w-unii-europejskiej-dostalimy-ponad-160-mld-euro/>

¹⁰ <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/siedem-wykresow-ktore-pokazuja-jak-polska-zmienila-sie-przez-20-lat-w-ue/sk2gh5g>

¹¹ <https://europapnews.pap.pl/przegląd-najważniejszych-polskich-inwestycji-zrealizowanych-ze-wsparciem-unijnego-funduszu-spojnosci>

¹² <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-rejestrowanego-w-latach-1990-2024,4,1.html>

2024 r. wskazują na 2,9%. Jest to drugi najniższy poziom bezrobocia w całej Unii Europejskiej¹³.

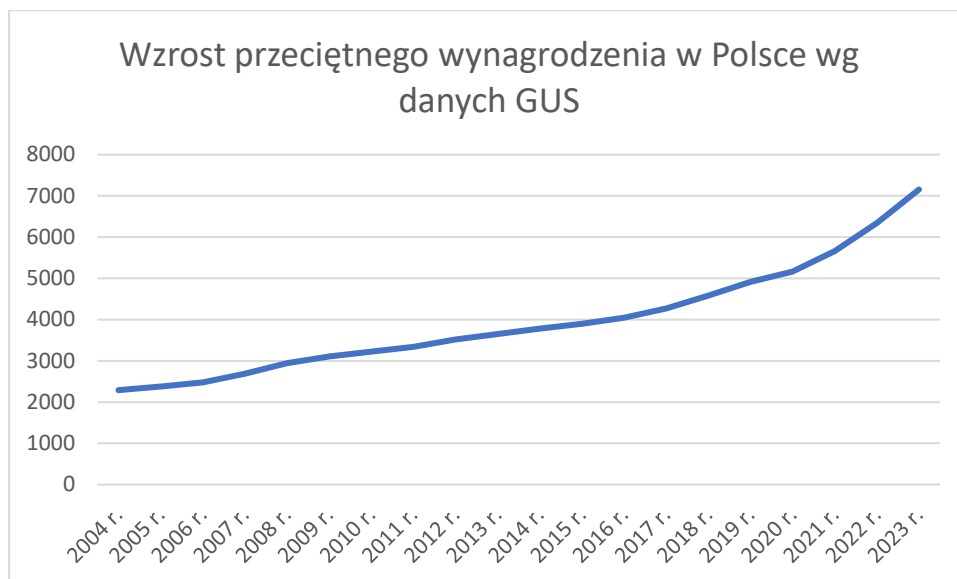
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Członkostwo w Unii Europejskiej to także czas znaczącego wzrostu wynagrodzeń w naszym kraju. W 2004 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce brutto wynosiło zaledwie 2290 zł. W 2023 r. było to już 7155 zł. Jest to zatem ponad trzykrotny wzrost w ciągu 20 lat¹⁴.

¹³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_rt_a/default/table?lang=en ;

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/UNE_RT_M__custom_7680578/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=2feeff57-57c9-4278-a50b-7e2279d699c2

¹⁴ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/przecietne-miesieczne-wynagrodzenie-w-gospodarce-narodowej-w-latach-1950-2023,2,1.html>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Paradoksalnie bardzo dobre dane z rynku pracy przekładają się na pojawienie się innego problemu. Obecnie polska gospodarka posiada znaczący, niewykorzystany potencjał wzrostu, który wynika z faktu, że polskie firmy w wielu branżach nie mogą się rozwijać z powodu braku pracowników na rynku.

4. Podsumowanie

W ciągu 20 lat członkostwa w Unii Europejskiej Polska stała się liderem regionu, państwem które osiągnęło największy sukces gospodarczy wśród krajów byłego Bloku Wschodniego. Wiele prognoz wskazuje na to, że w ciągu najbliższych kilkunastu lat dołączymy do grona najbogatszych krajów w Europie. Już dziś wiele danych makroekonomicznych stawia nas w ścisłej czołówce, a przy utrzymaniu tempa zmian Polska ma szansę stanąć na równi z gospodarkami takimi jak Francja, czy Niemcy. O tym, jak długą drogę przebyliśmy świadczyć może zarówno porównanie do naszego zachodniego sąsiada, największej gospodarki europejskiej. Choć Niemcy obiektywnie są wciąż znacznie bogatszym krajem, to różnice między nami w ciągu ostatnich dwóch dekad bardzo zmalały. Również porównanie z Ukrainą, państwem znacznie większym terytorialnie, o większej populacji i bardziej zasobnym w bogactwa mineralne wskazuje, że drogą którą podążyła Polska była słuszna.